

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Методична серія
Випуск № 473

Т. І. Лункіна

**ОСНОВИ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ**

Методичні рекомендації

*Для виконання практичних завдань
для студентів спеціальності
D 3 «Менеджмент»*

Миколаїв, 2026

УДК 005:001.891
Л 84

*Рекомендовано до друку радою факультету
економічних наук ЧНУ ім. Петра Могили
(протокол № 3.4.1 від 27 листопада 2025 р.)*

Рецензенти:

Бурковська А. І., канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту, Миколаївський національний аграрний університет.

Великий Ю. В., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту ЧНУ ім. Петра Могили.

Лункіна Т. І.

Л 84 Основи науково-аналітичних досліджень та академічна доброчесність : метод. рек. для виконання практ. завдань для студентів спец. Д 3 «Менеджмент». Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2026. 40 с. (Методична серія; вип. 473)

Методичні рекомендації обговорені на засіданні кафедри менеджменту та рекомендовано для здобувачів вищої освіти 2 курсу галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності галузі знань Д Бізнес, адміністрування та право, спеціальності Д 3 Менеджмент.

УДК 7.012 (076)

ISSN 1811-492X

© Лункіна Т.І.,
© Дранус Л.С.,
© ЧНУ ім. Петра Могили, 2026

ЗМІСТ

Опис навчальної дисципліни.....	4
Мета, завдання, політика та результати вивчення дисципліни.....	5
Програмні компетенції.....	6
ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	7
Семінарське заняття № 1. Тема 1. Поняття і сутність менеджменту.....	7
Семінарське заняття № 2. Тема 2. Історія розвитку менеджменту.....	9
Семінарське заняття № 3. Тема 3. Принципи і методи управління.....	11
Семінарське заняття № 4. Тема 4. Внутрішнє середовище організації.....	15
Семінарське заняття № 5. Тема 5. Зовнішнє середовище організації.....	19
Семінарське заняття № 6. Тема 6. Організування комунікаційного процесу.....	23
Семінарське заняття № 7. Тема 7. Процес прийняття управлінських рішень.....	25
Семінарське заняття № 8. Тема 8. Функція менеджменту «планування».....	26
Семінарське заняття № 9. Тема 9. Функція менеджменту «організування».....	29
Семінарське заняття № 10. Тема 10. Функція менеджменту «мотивування».....	30
Підсумковий контроль. Завдання для самостійної роботи.....	32
Підсумковий контроль. Перелік питань до заліку.....	33
Методи навчання.....	36
Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання.....	37
Рекомендовані джерела інформації.....	38

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Основи науково-аналітичних досліджень та академічна доброчесність		
Галузь знань	D «Бізнес, адміністрування та право»		
Спеціальність	D3 «Менеджмент»		
Спеціалізація (якщо є)	—		
Освітня програма	Менеджмент		
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)		
Статус дисципліни	Нормативна		
Курс навчання	1		
Навчальний рік	2025-2026 н.р.		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	2	2	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредитів / 90 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції	—	6
	– семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	32	4
	– годин самостійної роботи студентів	58	80
Відсоток аудиторного навантаження	36	11	
Мова викладання	українська		
Форма проміжного контролю (якщо є)	—		
Форма підсумкового контролю	залік		

Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: навчити здобувачів вищої освіти сутності методології, методів, концепцій і понять проведення наукових досліджень економічних процесів у системі взаємовідносин підприємств, сформувати вміння застосовувати їх у практичній діяльності, організувати дослідницьку діяльність.

Завдання: теоретична підготовка з питань сутності понять і категорій наукових досліджень; формування цілісного уявлення про науково-дослідницький процес; освоєння навичок формування і використання усвідомленої позиції наукового дослідження; удосконалення вмінь у галузі наукових досліджень, у здійсненні пошуку й опрацюванні наукової інформації, у формулюванні мети, завдань і висновків дослідження; оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику.

Очікувані результати навчання: здатність проведення досліджень на відповідному рівні, застосовуючи навички до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні; уміння аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціальної відповідальності; виявляти здатність до саморозвитку, навчання впродовж всього життя та ефективного самоменеджменту.

Здобувач вищої освіти в результаті вивчення тренінг-курсу

повинен знати:

- цілі та завдання наукових досліджень;
- методологію проведення наукових досліджень в умовах практичної діяльності;
- наукову термінологію та правила її коректного використання;
- особливості проєктування та організації експериментів;
- правила оформлення результатів НДР.

повинен вміти:

- застосовувати отримані знання у науково-дослідній роботі для пошуку, накопичення та обробки наукової інформації;
- планувати та організувати наукові дослідження, обґрунтовувати актуальність проблеми дослідження, визначати мету, гіпотезу, об'єкт та предмет дослідження;
- ефективно використовувати сучасну методологію наукового пізнання та новітні методи наукових досліджень для проведення аналізу теоретико-експериментальних даних;

- формулювати висновки та пропозиції відповідно до вимог до наукових праць;
- представляти результати наукових досліджень у вигляді наукового звіту, статті або тез доповіді;
- раціонально організувати наукові дослідження.

Програмні компетенції

загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу (ЗК 3).
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 9).
- Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК 10).
- Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності (ЗК 16).

спеціальні компетентності:

- Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх із факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища (СК 2).
- Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення (СК 12).

програмні результати навчання:

- Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя (ПРН 2).
- Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства (ПРН 3).
- Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень (ПРН 4).
- Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень (ПРН 6).

ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема 1. Наука і наукове мислення. Роль науки в сучасному світі

1. Поняття науки та її функції
2. Наука як соціальний інститут.
3. Наукове дослідження – основна форма розвитку науки.

Питання для обговорення:

1. Інтерпретація сутності науки та її функцій.
2. Історичні етапи становлення та розвитку науки.
3. Сучасна наука у світі та Україні, її особливості.
4. Поняття наукової роботи здобувачів вищої освіти. Організація наукової роботи у закладах вищої освіти.
5. Основні критерії науковості. Поняття етики науковця.

Практичні завдання:

Завдання 1. Відпрацювання практичної компоненти: функції та завдання науки.

Мета виконання завдання:

- закріпити отримані знання про завдання і функції науки;
- набути досвіду виявлення загальних завдань наукового дослідження.

Допоміжний матеріал:

Будь-яке наукове дослідження націлене на вирішення одного або декількох завдань. До основних завдань науки належать:

- опис явищ дійсності;
- систематизацію явищ дійсності;
- пояснення явищ дійсності;
- передбачення явищ дійсності.

Рис. 1. Ієрархія потреб за А. Маслоу

Для прикладу розглянемо відому ієрархію потреб, запропоновану Авраамом Маслоу (рис. 1). Ця ієрархія вирішує завдання систематизації потреб людини: потреби згруповано і проранжовано з точки зору їх важливості.

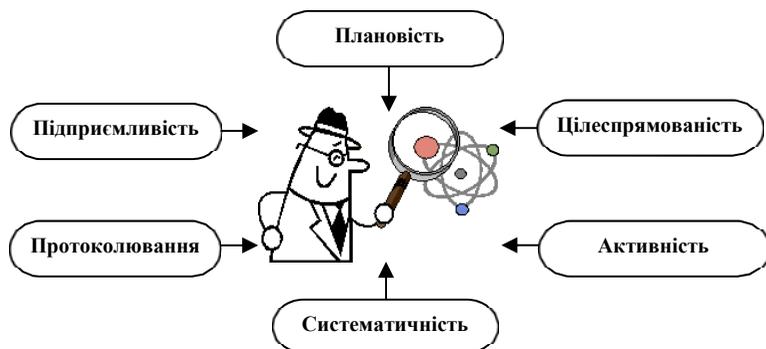
Водночас ієрархія Маслоу є спробою пояснити, **чому в різних ситуаціях людьми рухають різні інтереси**. Іншими словами, цей науковий результат вирішує завдання пояснення явище дійсності. Більш того, за допомогою теорії Маслоу можна **прогнозувати поведінку людини на основі інформації про те, які потреби задоволені, а які – ні**.

Таким чином, ієрархія потреб, запропонована Авраамом Маслоу, вирішує завдання **опису, систематизації, пояснення і передбачення явищ**. Варто проводити подібний аналіз результатів усіх досліджень. Правильне визначення того, які завдання вирішує проведене наукове дослідження, дозволяє правильно визначити сферу застосування його результатів.

Завдання 2.

Знайдіть у літературних джерелах опис результатів наукових досліджень. Визначте, на вирішення яких завдань (опису, систематизації, пояснення або передбачення явищ дійсності) спрямований кожен з результатів.

Оберіть для прикладу одне або декілька завдань і виконайте їх.

Вимоги до проведення наукових досліджень

Завдання 3. Опрацювання тем презентацій.

1. Передумови виникнення та етапи розвитку науки: світовий досвід.
2. Сучасна наука у світі та Україні, її особливості.
3. Об'єкт, суб'єкт, предмет і методи сучасної науки.

Семінарське заняття № 2.

Тема 2. Характеристики наукової діяльності. Форми організації наукових досліджень

1. Особливості наукової діяльності.
2. Принципи наукового пізнання.
3. Форми організації наукових досліджень.

Питання для обговорення:

1. Відмінності між індивідуальною та колективною науковою діяльністю. Принципи наукового пізнання: принцип пізнаваності, конкретності, об'єктивності, детермінізму, відповідності та субсидіарності (доповнюваності).
2. Форми наукового пізнання (ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія).
3. Методи утворення наукових понять: логіка, аналіз-синтез, індукція- дедукція, формалізація, ідеалізація.
4. Форми організації наукових досліджень.
5. Форми фінансування науково-дослідної діяльності.

Практичні завдання:

Завдання 1. Відпрацювання практичної компоненти колективної наукової діяльності: обговорення рисунку Стівена Р. Кові (поняття парадигми, принципів та їх зміни залежно від сприйняття). Нам здається, що ми все бачимо чітко й зрозуміло, але для об'єктивного розуміння явищ необхідно змінювати парадигми мислення.

Завдання 2. Зв'язати наведені в табл. 1.1 загальнонаукові підходи до дослідження з їх змістом. Заповнити таблицю відповідей, для цього поряд із заголовною буквою, яка означає певний підхід, поставити відповідну цифру, яка відповідає його змісту (наприклад: А5).

Таблиця 1. Загальнонаукові підходи дослідження та їх зміст

Загальнонаукові підходи до дослідження	Зміст підходу
А) Історичний підхід	1) у з'ясуванні якості та властивостей предметів, явищ, процесів, здатних задовольнити потреби окремої особистості й суспільства, а також ідей і спонукань у вигляді норми та ідеалу
Б) Системногенетичний підхід	2) у дослідженні процесів самоорганізації та становленні нових упорядкованих структур
В) Системний підхід	3) у використанні сукупності пізнавальних засобів і процедур, які дозволяють виявити схожість і відмінність між явищами, що вивчаються, визначити їхню генетичну спорідненість, загальне й специфічне в їхньому розвитку
Г) Синергетичний підхід	4) полягає у комплексному дослідженні великих і складних об'єктів, розгляді їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин
Д) Аксіологічний підхід	5) у розкритті умов зародження, розвитку і перетворення системи

Завдання 3. Опрацювання тем презентацій.

1. Методи утворення наукових понять: логіка, аналіз-синтез, індукція- дедукція, формалізація, ідеалізація.

2. Форми організації наукових досліджень.

3. Форми фінансування науково-дослідної діяльності.

Семінарське заняття № 3

Тема 3. Засоби та методи наукових досліджень: особливості використання

1. Методологія: сутність та особливості.
2. Засоби й методи наукових досліджень.
3. Методи емпіричного дослідження.

Питання для обговорення:

1. Матеріальні засоби пізнання: спостереження, вимірювання, експеримент.
2. Інформаційні засоби пізнання. Математичні засоби пізнання. Логічні засоби пізнання.
3. Мовні засоби пізнання. Методи роботи з поняттями.
4. Загальнологічні методи дослідження (аналіз та синтез; дедукція та індукція; аналогія; абстрагування та узагальнення).
5. Метод моделювання.
6. Методи теоретичного та емпіричного дослідження.
7. Теоретичні методи наукових досліджень (методи-операції, методи-пізнавальні дії). Емпіричні методи наукових досліджень.

Завдання 1. Відпрацювання практичної компоненти метод аналогії в бізнесі.

Мета виконання завдання:

– ознайомитись з можливостями застосування методу аналогії у сфері економіки й бізнесу.

Допоміжний матеріал:

Цікавим прикладом застосування методу аналогії в економіці є спортинг. Спортинг – це погляд на економіку й бізнес очима спорту. Це логіка спорту в бізнесі, використання досвіду спорту в економіці.

Проведемо аналіз життєздатності такої аналогії у відповідності до вивчених правил. Для цього спочатку виявимо подібні ознаки порівнюваних об'єктів – спорту і бізнесу:

- і в бізнесі, і в спорті основним «двигуном прогресу» є конкуренція;
- і в бізнесі, і в спорті перемога приносить як моральне задоволення, так і грошовий вииграш;
- і в бізнесі, і в спорті є правила, є професіонали, які стежать за

виконанням цих правил, і є гравці, які їх порушують;

- і в бізнесі, і в спорті результат багато в чому залежить від злагоженості команди;
- і в бізнесі, і в спорті використовують подібну термінологію (команда, поле, гравець на ринку тощо).

Принципові відмінності між спортом та бізнесом:

- якщо для спорту характерна висока нематеріальна мотивація в досягненні високих результатів, то в бізнесі переважає матеріальний критерій;
- якщо для спорту характерні жорсткі правила, що регулюють поведінку гравців, то в бізнесі далеко не всі сфери діяльності підлягають нормативному регулюванню (як сказав Білл Гейтс: «Бізнес – захоплююча гра, в якій максимум азарту поєднується з мінімумом правил»);
- якщо більшість видів спорту тільки опосередковано користується плодами науково-технічного прогресу, то розвиток бізнесу безпосередньо пов'язаний із розвитком техніки і технологій;
- якщо в більшості видів спорту експлуатуються фізичні здібності людини, то бізнес вимагає застосування інтелектуальних якостей.

Як видно з наведеного переліку подібностей і відмінностей, деякі елементи спортивної ідеології, принципи, прийоми та методики, що застосовуються у спорті, можуть бути адаптовані та використані у сфері бізнесу.

Наведіть конкретні приклади застосування методу аналогії у сфері спорту та бізнесу. Чому вони були застосовані та привнесені в компанію?

Завдання 2.

1. Наведіть приклади застосування методу аналогії у сфері економіки та бізнесу.

2. Проаналізуйте доречність виведення за аналогією в такій ситуації: підприємство А підвищило ціну на свою продукцію, і підприємство Б планує зробити за аналогією. При цьому, підприємства А і Б подібні за своїм терміном функціонування, кількості працівників та віком директорів. Водночас підприємство А є хлібозаводом, а підприємство Б – фабрикою іграшок.

Завдання 3. Відпрацювання практичної компоненти застосування теорії розв'язку винахідницьких задач (ТРИЗ).

Мета виконання завдання:

- отримати навички застосування евристичних методів вирішення завдань;
- вивчити прийоми вирішення протиріч, розроблені в межах Теорії розв'язання винахідницьких задач.

ТРИЗ передбачає такі етапи роботи:

1. Постановка завдань:

- визначення важливих завдань або проблем, які потрібно вирішити;
- стимулювання здобувачів освіти до пошуку нестандартних підходів та ідей.

2. Аналіз та рефлексія:

- розгляд можливих варіантів розв'язання, їх переваг та недоліків;
- аналіз та вдосконалення результатів.

3. Сприяння творчому мисленню:

- заохочення студентів до виявлення і розвитку свого творчого потенціалу;
- використання методів, що сприяють уяві й експериментуванню.

4. Колаборація:

- спільна робота та обмін ідеями між студентами, що сприяє виникненню нових рішень.

Розглянемо можливості застосування прийомів ТРИЗ для вирішення економічних проблем на прикладі.

Приклад. У підприємства А виникла проблема з реалізацією зелених міксерів: жоден товар із нової партії міксерів отруйно-зеленого кольору не був проданий. Було встановлено, що споживачам не сподобався дизайн міксера та його колір. Начальнику відділу маркетингу було доручено організувати компанію з продажу проблемного товару, щоб врятувати підприємство від збитків. Для активізації мислення він вирішив використовувати прийоми вирішення протиріч ТРИЗ. У результаті застосування набору цих прийомів йому вдалося сформуванати низку заходів пдля реалізації товару.

Так, прийом «Об'єднання» наштовхнув на ідею продавати міксер у комплекті з іншим «ходовим», товаром (тобто міксер як бонус). Прийом «Дроблення» дозволив сформуванати таку альтернативу: розібрати міксер на запчастини та використовувати їх для ремонту інших міксерів.

Застосування інших прийомів ТРИЗ привело до формування ще кількох варіантів вирішення проблеми:

- організувати розпис міксерів за індивідуальними замовленнями клієнтів за додаткову плату;
- перейменувати міксер: на цінниках писати «Кухонний агрегат підвищеної стильності» (люди зацікавляться);
- не рекламувати міксер, а приховувати всю інформацію про нього (люди зацікавляться і купуватимуть);
- почати акцію з метою введення моди на отруйно-зелений колір (споживачі ще до приходу в магазин будуть підготовлені до того, що «отруйно-зелений – це модно», і тут вони бачать міксер відповідного кольору...).

Завдання.

Використовуючи прийоми Теорії розв'язання винахідницьких задач, сформууйте варіанти розв'язання суперечностей у будь-якій економічній системі за темою вашої науково-дослідної роботи (або темою презентацій).

Завдання 4. Опрацювання тем презентацій.

1. Теоретичні методи наукових досліджень (методи-операції, методи-пізнавальні дії).
2. Інформаційні засоби пізнання. Математичні засоби пізнання.
3. Логічні засоби пізнання. Мовні засоби пізнання.

Семінарське заняття № 4.

Тема 4. Структура наукового дослідження

1. Загальна структура наукового дослідження.
2. Фаза проектування наукового дослідження.
3. Технологічна фаза наукового дослідження.
4. Рефлексивна фаза наукового дослідження.
5. Візуалізація, валідація результатів наукового дослідження.

Питання для обговорення:

1. Загальна структура наукового дослідження.
2. Три основні фази наукового дослідження: проектування дослідження; проведення дослідження; оцінка і самооцінка, рефлексія його результатів.
3. Фаза проектування наукового дослідження (концептуальна стадія, побудова гіпотези, конструювання, технологічна підготовка дослідження).
4. Технологічна фаза наукового дослідження (проведення дослідження та оформлення результатів).
5. Перевірка побудованої наукової гіпотези.
6. Рефлексивна фаза наукового дослідження: елементарна рефлексія; наукова рефлексія; філософська рефлексія.
7. Візуалізація результатів наукового дослідження.

Практичні завдання

Завдання 1. Відпрацювання практичної компоненти формування гіпотези.

Мета виконання завдання: набути навичок щодо формування та обґрунтування наукових припущень.

Допоміжний матеріал:

Розглянемо види гіпотез на прикладах.

1. Приклад загальної описової гіпотези

Моделювання управління розвитком підприємств.

Гіпотеза. Обсяг створюваної на підприємствах доданої вартості (ДВ) знаходиться в статистичній залежності від структури розподілення доходів підприємства, і навпаки – структура доходів залежить від обсягу ДВ.

Обґрунтування. За умови заданого обсягу доходу від реалізації продукції параметри його розподілу на податки, зарплату і прибуток визначають величину ресурсів, що спрямовуються на розвиток підприємства, а отже, і величину доданої вартості майбутнього періоду. З іншого боку, параметри розподілу доходів залежать від обсягу створеної ДВ: починаючи з певного моменту, збільшення ДВ призводить до збільшення частки прибутку в доходах підприємства.

Характеристика гіпотези. Ця гіпотеза є **спільною і описовою**. Вона відповідає на питання: «В якому зв'язку перебувають показники А і Б?», де А – обсяг доданої вартості підприємства, Б – структура розподілу доходів підприємства на податки, зарплату і прибуток. Представлена гіпотеза може бути використана під час організації управління розвитком підприємств з метою регулювання темпів розвитку шляхом налаштування параметрів структури розподілу доходів. Перевірка гіпотези може бути здійснена за допомогою методів математичної статистики.

2. Приклад загальної пояснювальної гіпотези.

Організація бухгалтерського обліку в Україні.

Гіпотеза. Більшість бухгалтерів на вітчизняних підприємствах є жінками, що зумовлено історично сформованими професійними стереотипами, особливостями ринку праці та соціально-економічними чинниками, які впливають на розподіл зайнятості за професіями.

Обґрунтування. Такі риси характеру жінок, як терпіння і педантичність, а також відсутність схильності до зміни місць роботи призводять до того, що, з одного боку, самих жінок влаштовує копітка робота бухгалтера, а з іншого боку, такий стан речей влаштовує керівництво. Чоловік вважає за краще весь час «рости», він більше схильний до зміни роботи, в той час як жінка, добившись посади головного бухгалтера, може стати опорою керівнику на тривалий термін. Постійна зміна головного бухгалтера не піде на користь жодній організації.

Характеристика гіпотези. Ця гіпотеза є **спільною і пояснювальною**. Вона може бути використана в процесі управління кадрами підприємств, при організації навчання бухгалтерів, а також при розробці автоматизованого робочого місця бухгалтера. Перевірка сформульованої гіпотези може бути здійснена за допомогою методів анкетування і математичної статистики.

3. Приклад приватної гіпотези.

Облік взаємодії підприємств «Альфа», «Бета» і «Гамма» зі споживачами продукції.

Гіпотеза. Обсяг реалізації продукції на підприємствах «Альфа», «Бета» і «Гамма» може підвищитися, якщо виконувати стратифікацію (тобто угруповання) споживачів відповідно до етапів прийняття рішення з приводу покупки.

Обґрунтування. Обсяг реалізації продукції залежить від ефективності методів стимулювання покупців до покупки. Так як продукція підприємств «Альфа», «Бета» і «Гамма» є достатньо дорогою, технічно складною і має виробниче призначення, то прийняття рішення про купівлю приймається споживачем не відразу, а за кілька етапів, що мають значну протяжність в часі. Водночас для споживачів, які перебувають на різних етапах прийняття рішення, ефективними є різні методи стимулювання. Як наслідок, облік споживачів у розрізі етапів прийняття рішень призведе до підвищення ефективності методів стимулювання, що вприведе до збільшення обсягів реалізації продукції.

Характеристика гіпотези. Розглянута гіпотеза є **описовою**, оскільки вона відповідає на питання: «В якому зв'язку перебувають явища А і Б?», де А – обсяг реалізації продукції підприємств «Альфа», «Бета» і «Гамма», Б – вид стратифікації споживачів. За іншою класифікацією ця гіпотеза є приватною, оскільки стосується групи підприємств «Альфа», «Бета» і «Гамма». У той же час ця гіпотеза може бути розгорнута до рівня загальної, якщо зауважити, що вона підходить для всіх підприємств, що реалізують продукцію виробничо-технічного призначення. Загальна гіпотеза звучатиме так: обсяг реалізації продукції на підприємствах, що випускають продукцію виробничо-технічного призначення, підвищиться, якщо виконувати стратифікацію споживачів відповідно до етапів прийняття рішень з приводу покупки.

4. Приклад одиничної гіпотези.

Формування стратегії розвитку підприємства «Дельта».

Гіпотеза. Успішний розвиток підприємства «Дельта» протягом наступних 10 років буде гарантовано, якщо підприємство стане клієнтом бізнес-інкубатора.

Обґрунтування. Підприємство «Дельта» належить до малих підприємств, а згідно зі статистикою, з усієї кількості новостворених малих підприємств через 2-3 роки залишається тільки 20%. У той же час серед підприємств, що проходять через бізнес-інкубатор, пропорція зворотна: 80% виживають і стають добре розвинутими фірмами, і лише

20% закриваються. Оскільки персонал підприємства «Дельта» володіє потужним інтелектуальним потенціалом, то можна припустити, що після виходу з бізнес-інкубатора це підприємство буде успішно розвиватися самостійно.

Характеристика гіпотези. Розглянута гіпотеза є **одиничною і описово-прогнозуючою**, тому що вона встановлює зв'язок між участю підприємства «Дельта» в бізнес-інкубаторі і результатами розвитку цього суб'єкта господарювання.

Завдання 1.

1. Виберіть тему наукового дослідження і сформулюйте 2-3 робочі гіпотези про властивості, взаємозв'язки і причини явищ, що належать до відповідної предметної області.

2. Запропонуйте обґрунтування сформульованих гіпотез.

3. Визначте вид кожної гіпотези.

4. Опишіть призначення гіпотез (у яких сферах науки і практики може бути використана інформація про передбачувані закономірності).

5. Опишіть, яким чином може бути перевірена достовірність кожної сформульованої гіпотези.

Завдання 2. Опрацювання тем презентацій.

1. Візуалізація результатів наукового дослідження

2. Три основні фази наукового дослідження: проєктування дослідження; проведення дослідження; оцінка і самооцінка, рефлексія його результатів.

Семінарське заняття № 5.

Тема 5. Підготовчий етап наукового дослідження

1. Вибір теми наукового дослідження. Визначення об'єкту, предмету та мети дослідження, формулювання його теоретичних та практичних завдань.
2. Визначення методології та вибір методів наукового дослідження.
3. Проведення дослідження із застосуванням теоретичних та емпіричних методів.
4. Узагальнення наукових фактів і результатів, аналіз, оформлення та презентація результатів наукового дослідження.

Питання для обговорення:

1. Вибір теми роботи: актуальність; новизна і перспективність; наявність теоретичної бази; відповідність між складністю теми та особистими можливостями дослідника успішно розкрити і дослідити тему; зв'язок теми з конкретними планами і програмами; можливість отримання від впровадження результатів дослідження значного технічного, економічного та соціального ефекту.
2. Формулювання назви наукового дослідження.
3. Визначення мети, завдань, предмета, об'єкта дослідження. Складання плану наукової роботи.

Практичні завдання

Завдання 1. Формулювання теми, мети й завдань наукового дослідження.

Мета виконання завдання:

- отримати навички формулювання теми, мети й завдань наукового дослідження в їх логічному взаємозв'язку;
- навчитися описувати передбачувані наукові результати дослідницької роботи.

Допоміжний матеріал:

Як зразок формулювання теми, мети, завдань і результатів наукового дослідження пропонуємо взяти за приклад презентацію до теми 5 (викладено в Мудл). Обрати актуальну тему для дослідження (нижче є перелік актуальних тем), сформулювати вищенаведені пункти. Теми для дослідження не повинні повторюватися.

Завдання 1.

1. Встановіть прикладні та наукові проблеми, які мають місце в рамках досліджуваної тематики. Обґрунтуйте актуальність теми.
2. Визначте об'єкт і предмет дослідження.
3. Сформулюйте мету дослідження.
4. Конкретизуйте назву теми дослідження.
5. Проведіть структурування і аналіз предметної області.
6. Перерахуйте передбачувані наукові результати.
7. Обґрунтуйте практичну значимість роботи, вкажіть можливі зацікавлені організації та особи.

Завдання 2.

Зв'язати наведені в табл. 3.1 емпіричні методи наукового дослідження та їх характеристику. Заповнити таблицю відповідей, для цього поряд із заголовною буквою, яка означає певний метод, поставити належну цифру, яка відповідає його характеристиці (наприклад: А5).

Таблиця 3.1. Розділи наукознавства та їх характеристика

Емпіричні методи	Характеристика методу
А) Спостереження	1) процедура визначення числового значення певної величини за допомогою одиниці виміру
Б) Вимірювання	2) апробація знання досліджуваних явищ у контрольованих або штучно створених умовах
В) Експеримент	3) процес зіставлення предметів або явищ дійсності з метою встановлення подібності чи відмінності між ними, а також знаходження загального, притаманного, що може бути властивим двом або кільком об'єктам дослідження
Г) Порівняння	4) систематичне, цілеспрямоване, спеціально організоване сприймання предметів і явищ об'єктивної дійсності, які виступають об'єктами дослідження

Теми для дослідження.

1. Управління конфліктами на підприємстві.
2. Управління ефективністю підприємства.
3. Ефективність управлінських рішень та критерії оцінки в діяльності організації.
4. Управлінське консультування в сучасних умовах господарювання.
5. Управління комерційною діяльністю.
6. Управління ціновою політикою підприємства.
7. Стратегічне управління розвитком підприємства.
8. Управління персоналом на підприємстві.
9. Управління формуванням трудового колективу підприємства (об'єднання) в сучасних умовах господарювання.
10. Формування кадрової політики підприємства.
11. Менеджмент підприємства у кризових ситуаціях.
12. Управління процесом організаційних змін підприємства у кризовій ситуації.
13. Антикризові засади управління підприємство.
14. Управління кар'єрою працівників на підприємстві.
15. Управління звільненням персоналу в організаціях.
16. Ділова кар'єра та методи оцінки конкурентоспроможності працівника.
17. Управління інтелектуальним капіталом.
18. Використання інформаційних технологій в системі управління підприємства.
19. Управління інноваціями та розробка бізнес – плану інноваційного проекту на підприємстві.
20. Розробка стратегії диверсифікації діяльності підприємства.
21. Розробка системи менеджменту в малому бізнесі.
22. Управління конкурентоспроможністю продукції підприємства.
23. Організаційний механізм управління підприємством.
24. Стратегічне управління розвитком підприємства.
25. Механізм формування системи стратегічного управління підприємством.
26. Управління стратегічними змінами на підприємстві.
27. Розробка корпоративної стратегії підприємства на підставі SWOT – аналізу.
28. Мотивація в системі менеджменту підприємства.
29. Управління конкурентоспроможністю підприємства.
30. Організація реалізації управлінських рішень на підприємстві.
31. Управління виробничим потенціалом підприємства.

32. Управління портфелем інвестицій підприємства.
33. Управління ризиками реалізації інвестиційного проєкту.
34. Організаційно-економічні засади формування інноваційної стратегії розвитку підприємства
35. Творчий підхід до управлінської діяльності.
36. Принципи та методи управління інноваційною діяльністю.
37. Інноваційний менеджмент підприємства.
38. Інноваційна стратегія фірми у формуванні конкурентоспроможного портфеля.
39. Методи активізації творчого потенціалу особистості.
40. Антикризові засади управління інноваційною діяльністю підприємства.
41. Формування інноваційної стратегії розвитку підприємства.
42. Формування організаційної культури інноваційної діяльності підприємства.
43. Застосування загального менеджменту якості на підприємстві.
44. Формування іміджу підприємства як елемента конкурентоспроможності.
45. Впровадження концепції логістики в систему управління підприємством.
46. Підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства.
47. Штучний інтелект: переваги та недоліки в розвитку суспільства.
48. Мотивація працівників, сучасні інструменти.
49. Оцифрування в економічній системі, переваги.
50. Роль комунікації під час прийняття управлінських рішень.

Семінарське заняття № 6.

Тема 6. Робота з науковою інформацією

1. Поняття наукової інформації: її роль у проведенні наукових досліджень.
2. Джерела інформації та їх використання в науково-дослідній роботі.
3. Вивчення та обробка даних у сфері менеджменту. Плагіат.

Питання для обговорення:

1. Поняття про наукову інформацію.
2. Джерела інформації та їх використання у науково-дослідницькій роботі. Особливості інформаційного пошуку при проведенні наукового дослідження.
3. Плагіат та запозичення тексту, правила оформлення посилання на науковий текст.
4. Оформлення бібліографії.

Практичні завдання

Завдання 1. Науково-технічні ресурси.

Мета виконання завдання:

- відпрацювати навички пошуку науково-технічної інформації в мережі Інтернет.

Допоміжний матеріал:

Бібліотеки України

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення : 02.01.2024)
2. Харківська державна наукова бібліотека ім. Короленко : офіційний сайт. URL : <http://korolenko.kharkov.com> (дата звернення : 02.01.2024)

Закордонні бібліотеки

3. Library of Congress (Бібліотека Конгреса США) : офіційний сайт. URL : <http://www.loc.gov/> (дата звернення : 02.01.2024)
4. National Archives and Records Administration (США) : офіційний сайт. URL : <http://www.archives.gov/index.html> (дата звернення : 02.01.2024)
5. British Library (Британська Бібліотека) : офіційний сайт. URL : <http://portico.bl.uk/> (дата звернення : 02.01.2024)

Законодавство України

6. Верховна Рада України: офіційний сайт. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення : 02.01.2024)

7. Нормативні акти України: офіційний сайт. URL :
<http://www.nau.kiev.ua> (дата звернення : 02.01.2024)

8. Ліга: ЗАКОН: офіційний сайт. URL :
<https://www.softcom.ua/ua/liga/system/> (дата звернення : 02.01.2024)

Завдання.

Здійсніть пошук інформації по темі своєї науково-дослідної роботи (тематику обирали в темі 5) в електронних каталогах бібліотек України та інших країн світу. На основі виконаної роботи складіть бібліографічний список літератури за тематикою дослідження (не менше 10-15 джерел).

ВАЖЛИВО!!! ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ ПРИКРІПЛЕНО У MOODLE В ПРАКТИЧНОМУ ЗАВДАННІ.

Завдання 2. Теми для презентацій.

1. Особливості інформаційного пошуку при проведенні наукового дослідження.
2. Академічна доброчесність. Плагіат та запозичення тексту, правила оформлення посилання на науковий текст.
3. Вивчення та обробка даних у сфері менеджменту.

Семинарське заняття № 7.

Тема 7. Науковий текст: загальна характеристика та типова структура

1. Специфіка наукового тексту. Логіка роботи над науковим текстом.
2. Структура наукового тексту.
3. Загальні вимоги до оформлення наукового тексту.

Питання для обговорення:

1. Специфіка наукового тексту.
2. Логіка роботи над науковим текстом
3. Структура наукового тексту (назва, зміст, анотація/резюме, вступ, опис проблеми, аналіз варіантів та обґрунтування власних наукових положень, опис проведеного дослідження й отриманих результатів, висновки та рекомендації, додатки, бібліографія).

Практичні завдання

Завдання 1. Відпрацювання практичної компоненти роботи з науковим текстом.

Мета виконання завдання:

- набути досвіду написання наукових текстів.

Допоміжний матеріал:

Вимоги до написання наукових тез доповідей конференції наведені нижче.

Тематику тез можна обрати знову або оформити у вигляді тез наукове дослідження, яке було обрано раніше.

Загальні вимоги до оформлення наукового тексту

ВИМОГИ НАПИСАННЯ ТЕЗ

1. Тези надаються:

- однією з двох мов – українською, англійською;
- у форматі *.doc (чи *.docx);

2. Обсяг тез – до 2-х сторінок формату А4, шрифт 12, інтервал 1,5; обов'язково має містити УДК, ПІБ, установу, місто, країну, назву доповіді.

3. У матеріалах необхідно дотримуватись термінології, прийнятої державним стандартом; використовуючи новий термін або абревіатуру, слід розшифрувати та пояснити їх.

4. Формули, рисунки, таблиці, розділи повинні мати просту арабську наскрізну нумерацію. Не слід нумерувати розділи та формули, якщо на них немає посилання в тексті. При посиланні на формулу, рисунок, таблицю або літературне джерело, використовуйте наступні позначення відповідно: (1), рис. 1, табл. 1, [1].

5. Формули та позначення набирати у редакторі формул MathType, як окремий об'єкт, розмірами: змінна – 14 пт, великий індекс – 10 пт, малий індекс – 8 пт, великий символ – 18 пт, малий символ – 14 пт; кирилиця, грецька та цифри – прямі, латиниця – курсив. Не допускається використання формул у вигляді зображень. Великі формули повинні бути розбиті на декілька рядків..

6. Нумерацію таблиці слід вирівняти по правому краю. Таблиці можуть мати заголовок, розміщений над таблицею. Всі зображення в документі повинні бути з якістю, достатньою для друку (товщина ліній не менше 1,2 пт, написи шрифтом не менше 12 пт). Кожний рисунок повинен бути підписаний знизу (Times New Roman, 12 пт, в центрі).

7. До друку приймаються тези, які містять результати власного дослідження та не мають логічних, стилістичних і друкарських помилок. За зміст тексту тез та наявність помилок несуть відповідальність автори.

Завдання.

1. Відповідно до вимог оформити тези доповідей на науково-практичну конференцію по темі своєї науково-дослідної роботи.

Семінарське заняття № 8.

Тема 8. Особливості підготовки, оформлення і захисту наукових робіт

1. Наукова робота студента.
2. Мета та завдання курсової, бакалаврської, магістерської робіт.
3. Вимоги до написання курсової, бакалаврської та магістерської робіт.
4. Етапи підготовки курсової, бакалаврської та магістерської робіт.

Питання для обговорення:

1. Основні ознаки наукової роботи. Мова та стиль наукової роботи.
2. Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження. Вибір методів дослідження.
3. Опис процесу дослідження. Формулювання висновків.

Практичні завдання

Завдання 1. Відпрацювання практичної компоненти: аналіз структурної адекватності наукової роботи студента.

Мета виконання завдання:

- навчитись проводити системний аналіз структурної адекватності наукової роботи студента.

Допоміжний матеріал:

Аналіз структурної адекватності наукової роботи дозволяє виявити невідповідності між завданнями, розділами, пунктами новизни, а також висновками. Наприклад, можуть бути виявлені невирішені завдання, зайві або, навпаки, відсутні розділи наукової роботи тощо.

Завдання 2.

1. Складіть план передбачуваної наукової роботи за тематикою вашого наукового дослідження. Сформулюйте завдання та очікувані результати дослідження.
2. Виконайте аналіз структурної адекватності передбачуваної наукової роботи.

Приклад таблиці відповідності

ЗАВДАННЯ	НАУКОВА НОВИЗНА	ВИСНОВКИ
<p>1) розкрити економічний зміст, мету та форми процесу розвитку інтелектуального капіталу;</p> <p>2) проаналізувати наукові підходи до теорії інтелектуального капіталу на аграрних підприємствах;</p>	<p>удосконалено: визначення економічного поняття «інтелектуальний капітал» як цілісного активного процесу вдосконалення знань, умінь та навичок, а також ... (завд.1, 2)</p>	<p>Дослідження питання теоретико-методологічних підходів до визначення поняття «інтелектуальний капітал», дозволило виявити, що</p> <p>Теоретичні аспекти інтелектуального капіталу та інтелектуальної власності мають певні розрізненості... Доведена доцільність й теоретично обґрунтовано авторське визначення категорії «інтелектуальний капітал», під яким інтелектуальний капітал розглядається з точки зору як фактична та перспективна можливість використання підприємством своїх нематеріальних активів.</p>
<p>3) проаналізувати показники та розкрити особливості формування інтелектуального капіталу на підприємствах агропромислового комплексу;</p>	<p>удосконалено: структуру інтелектуального капіталу аграрного підприємства, склад якої формують внутрішнє середовище підприємства: людський капітал, а саме: освіта, знання, вміння, навички, здоров'я, мотивація, професіоналізм і досвід працівників; технологічна складова, ... (завд.1, 2, 3)</p>	<p>Доведено певну відмінність інтелектуального капіталу в агропромисловому комплексі від інтелектуального капіталу в інших галузях виробництва. Інтелектуальний капітал в АПК поєднує в собі менеджмент, виробництво продукції, науково-дослідницьку роботу, екологію охорону навколишнього середовища, вміння розкриття творчого кадрового потенціалу серед усіх верств населення, механізації, автоматизації; ресурсо- та енергозберігаючі технології; біотехнології; спеціалізація та раціональна концентрація; прогресивні форми організації та оплати праці...</p>
<p>4) розробити практичні пропозиції щодо ефективного використання інтелектуального капіталу на підприємствах агропромислового комплексу;</p>	<p>удосконалено: організаційно-економічну структуру ефективного управління інтелектуальним капіталом агропромислового підприємства, яка базується на ... (завд.4)</p>	<p>Встановлено, що ефективність використання інтелектуального капіталу на підприємствах агропромислового комплексу вимагає структуру, яка б визначала сталі зв'язки і відносини всередині нього, а також основні напрями управлінських впливів, що забезпечувало б цілісність механізму і його тотожність самому собі ...</p>

Завдання 2. Теми презентацій.

Кваліфікаційна робота бакалавра, магістра як самостійна науково-дослідницька робота (завдання, структура, вимоги та технологія підготовки, захист магістерської роботи).

Семінарське заняття № 9

Тема 9. Апробація та публікація результатів наукового дослідження

1. Підготовка висновків із проведеного наукового дослідження.
2. Основні форми апробації наукових досліджень (статті, монографії).

Питання для обговорення:

1. Сутність та відмінності видів наукової продукції: виступ, доповідь, інформаційне повідомлення на семінарах, наукових, науково-практичних конференціях, наукова стаття.
2. Вимоги до рукописів наукових праць: структура, зміст, вимоги до оформлення.
3. Визначення особливостей наукової мови.
4. Правила етикету цитування та оформлення посилань на використаний матеріал.

Практичні завдання

Завдання 1. Відпрацювання практичної компоненти підготовки презентації по раніше написаних тезах.

Мета виконання завдання:

- навчитись готувати матеріали презентації для виступу на науковій конференції.

Завдання:

1. До підготованих тез доповіді на наукову конференцію підготуйте презентацію, що ілюструє актуальність, мету, об'єкт, предмет і гіпотези вашої науково-дослідної роботи. Під час підготовки слайдів презентації необхідно врахувати закономірності сприйняття людиною зорової інформації.
2. Обов'язковою умовою є виступ з доповіддю в аудиторії (онлайн чи офлайн).

Семінарське заняття № 10

Тема 10. Академічна доброчесність.

1. Академічна доброчесність.
2. Нормативно-правове забезпечення.
3. Види порушень академічної доброчесності.

Питання для обговорення:

1. Принципи академічної доброчесності. Плагіат.
2. Відкритий доступ до інформації. Інформаційно-пошукові системи.
3. Рекомендації МОН України щодо впровадження забезпечення академічної доброчесності у ЗВО.
4. Академічна чесність у виконанні наукових досліджень. Плагіат та його різновиди.
5. Відкритий доступ до інформації. Інформаційно-пошукові системи.
6. Види інформації, джерела інформації. Правила цитування.
7. Інформаційна етика.
8. Авторське право та суміжні права.
9. Закон України «Про авторське право та суміжні права», Закон України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі», Закон України «Про інформацію», Закон України «Про розповсюдження примічників аудіовізуальних творів і фонограм».

Практичні завдання

Завдання 1. Робота з понятійним апаратом.

Мета виконання завдання:

- отримання теоретичних знань щодо принципів дотримання академічної доброчесності.

Завдання.

Проаналізуйте елементи неправдивого авторства: плагіат, обман, фальсифікація оформивши результати в таблицю.

Завдання 2. Відпрацювання практичної компоненти перевірки текстів на плагіат.

Мета виконання завдання:

- набути досвіду використання методів виявлення плагіату наукових текстів.

Допоміжний матеріал:

Положення про академічну доброчесність в ЧНУ ім. Петра Могили:

[https://chmnu.edu.ua/wp-](https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist_Poryadok_perevirki_akademichnih_tekstiv_na_plagiat.pdf)

[content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist_Poryadok_perevirki_akademichnih_tekstiv_na_plagiat.pdf](https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist_Poryadok_perevirki_akademichnih_tekstiv_na_plagiat.pdf)

Завдання 3.

1. Здійснити перевірку на плагіат власної наукової статті (тез) по темі науково-дослідної роботи (результати прикріпити в Moodle).

2. Прослухати онлайн-курс «Академічна доброчесність» ЧНУ ім. Петра Могили: <https://www.youtube.com/watch?v=2kijMhGIAA>.

3. Сформулювати висновки та відобразити в практичному занятті №10.

Підсумковий контроль

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота передбачає індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ), яке виконується студентами у вільні від аудиторних занять години.

Метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу «Основи науково-аналітичних досліджень», а також розвиток навичок самостійної науково-дослідної роботи на основі загальнонаукових та специфічних методів дослідження (розрахунково-аналітичні, економіко-статистичні, економіко-математичні, експертного оцінювання, фактологічні, соціологічні, документальні, балансові тощо).

Результатом ІНДЗ є написання тез на Всеукраїнську студентську конференцію «Ольвійський форум», а також безпосередня участь у конференції. Тези підлягають перевірці на академічний плагіат.

Рекомендовані показники унікальності текстів для тез: понад 90% – текст вважається унікальним; від 85% до 90% – унікальність тексту задовільна, слід перевірити наявність посилань на першоджерела; від 60% до 85% – текст відправляється на доопрацювання; менше 60% – дослідження до розгляду не приймається; більше ніж 20% запозичень з одного джерела – дослідження до розгляду не приймається.

Забезпечення освітнього процесу

Для більш якісного викладання лекційного матеріалу та ефективного проведення семінарських занять аудиторії мають бути забезпечені:

- проєкційним мультимедійним обладнанням (проєктор, екран, ноутбук/комп'ютер);
- доступом до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi;
- операційними системами: Windows, Android, iOS;
- браузерами: Chrome, Opera, Mozilla Firefox, MS Edge;
- програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet;
- системою електронного навчання Moodle3.9;
- тренінговою аудиторією (дошка, фліпчарт, комплект канцелярське приладдя для творчості: маркери, олівці, кольорові стікери, ватман, блокнот для фліпчарту тощо).

Підсумковий контроль

Перелік питань до заліку

Тема 1. Наука і наукове мислення. Роль науки в сучасному світі

1. Поняття науки та її функції.
2. Наука як соціальний інститут.
3. Наукове дослідження – основна форма розвитку науки. Сучасна наука в світі та Україні її особливості.
4. Поняття наукової роботи здобувачів вищої освіти.
5. Організація наукової роботи у закладі вищої освіти.
6. Основні критерії науковості.
7. Поняття етики науковця.

Тема 2. Характеристики наукової діяльності. Форми організації наукових досліджень

1. Особливості наукової діяльності.
2. Принципи наукового пізнання.
3. Принцип детермінізму.
4. Принцип відповідності.
5. Принцип субсидіарності.
6. Форми організації наукових досліджень.
7. Відмінності між індивідуальною та колективною науковою діяльністю.
8. Форми наукового пізнання (ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія).
9. Методи утворення наукових понять: логіка, аналіз-синтез, індукція-дедукція, формалізація, ідеалізація.
10. Форми фінансування науково-дослідної діяльності.

Тема 3. Засоби та методи наукових досліджень: особливості використання

1. Методологія: сутність та особливості.
2. Засоби і методи наукових досліджень.
3. Методи емпіричного дослідження.
4. Матеріальні засоби пізнання спостереження, вимірювання, експерименту.
5. Інформаційні засоби пізнання.
6. Математичні засоби пізнання.
7. Логічні засоби пізнання.
8. Мовні засоби пізнання.
9. Методи роботи з поняттями.

10. Загальнологічні методи дослідження (аналіз та синтез; дедукція і індукція; аналогія; абстрагування та узагальнення).

11. Метод моделювання.

12. Методи теоретичного та емпіричного дослідження.

13. Теоретичні методи наукових досліджень (методи-операції, методи-пізнавальні дії).

14. Емпіричні методи наукових досліджень.

Тема 4. Структура наукового дослідження

1. Загальна структура наукового дослідження.

2. Фаза проєктування наукового дослідження.

3. Технологічна фаза наукового дослідження.

4. Рефлексивна фаза наукового дослідження.

5. Візуалізація результатів наукового дослідження.

6. Три основні фази наукового дослідження: проєктування дослідження; проведення дослідження; оцінку і самооцінку, рефлексію його результатів.

Тема 5. Підготовчий етап наукового дослідження

1. Процес вибору теми наукового дослідження.

2. Планування науково-дослідної роботи.

3. Поняття актуальність, новизна і перспективність.

4. Можливість отримання від впровадження результатів дослідження значного технічного, економічного та соціального ефекту.

5. Формулювання назви наукового дослідження.

6. Визначення мети, завдань, предмета, об'єкта дослідження.

7. Складання плану наукової роботи.

Тема 6. Робота з науковою інформацією

1. Основні джерела наукової інформації.

2. Аналіз літературних джерел.

3. Вивчення та обробка даних у сфері менеджменту.

4. Поняття наукової інформації.

5. Джерела інформації та їх використання у науково-дослідницькій роботі.

6. Особливості інформаційного пошуку під час проведення наукового дослідження.

7. Плагіат та запозичення тексту. Правила оформлення посилання на науковий текст.

8. Порядок оформлення бібліографії.

Тема 7. Науковий текст: загальна характеристика та типова структура

1. Специфіка наукового тексту. Логіка роботи над науковим текстом.
2. Структура наукового тексту.
3. Загальні вимоги до оформлення наукового тексту.
4. Основні правила оформлення цитат.
5. Оформлення посилань на джерела, які мають значну кількість сторінок.
6. Вимоги до структури наукових статей, що входять до наукометричних баз.
7. Вимоги до наукової доповіді.
8. Вимоги до оформлення ілюстративного матеріалу (слайдів), що супроводжує виступ доповідача.

Тема 8. Особливості підготовки, оформлення і захисту наукових робіт

1. Основні ознаки наукової роботи.
2. Мова та стиль наукової роботи.
3. Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження.
4. Вибір методів дослідження.
5. Опис процесу дослідження.
6. Формулювання висновків.
7. Кваліфікаційна робота магістра як самостійна науково-дослідницька робота (завдання, структура, вимоги та технологія підготовки, захист магістерської роботи).

Тема 9. Апробація та публікація результатів наукового дослідження

1. Основні форми апробації наукових досліджень.
2. Експериментальне впровадження.
3. Рівні впровадження результатів наукових досліджень.
4. Стадії впровадження наукових досліджень у практику роботи підприємств.
5. Менеджмент і маркетинг наукових розробок.
6. Сутність та відмінності видів наукової продукції: виступ, доповідь, інформаційне повідомлення на семінарах, наукових, науково-практичних конференціях, наукова стаття.
7. Вимоги до рукописів наукових праць: структура, зміст, вимоги оформлення.
8. Особливості наукової мови.
9. Правила етикету цитування та посилань на використаний матеріал.

Тема 10. Академічна доброчесність.

1. Академічна доброчесність.
2. Правила цитування на інформаційне джерело.
3. Система законодавства у сфері авторського права.
4. Відкритий доступ до інформації.
5. Інформаційно-пошукові системи.
6. Рекомендації МОН України щодо впровадження забезпечення академічної доброчесності у ЗВО.
7. Академічна чесність у виконанні наукових досліджень.
8. Плагіат та його різновиди.
9. Інформаційна етика.
10. Авторське право та суміжні права.
11. Положення про академічну доброчесність в ЧНУ ім. Петра Могили.

1. Методи навчання

- **Словесні:** семінарське заняття (інформаційна та проблемна форма, з елементами бесіди, вирішення ситуаційних вправ), навчальна дискусія.
- **Наочні:** спостереження, ілюстрування.
- **Практичні:** вправи різних типів, ситуативне моделювання.
- **Репродуктивні:** відтворення, бесіда.
- **Методи за логікою руху змісту навчального матеріалу:** дедуктивні, індуктивні, конкретизація.
- **Методи стимулювання та мотивації навчання:** дискусії (пізнавальні, навчальні), аналіз виробничих ситуацій, імітаційні вправи, рольове та ігрове моделювання.
- **Методи контролю:** Опитування. Індивідуальні завдання. Взаємоконтроль (взаємооцінювання). Самоконтроль: рефлексія, самооцінювання, рецензування.

2. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Відповіді на семінарських заняттях (відповіді та дискусії під час обговорення, активність на заняттях, презентації, підготовка та публікація тез, статей)	45
2	Виконання контрольної роботи	10
3	Підготовка та публікація тез на «Ольвійський форум»	15
4	Залік	30
	Всього	100
5	***Додаткові бали Неформальна освіта (сертифікат)	10

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень студентів є знання, уміння та навички, досвід творчої діяльності, емоційно-ціннісне ставлення до навколишньої дійсності.

Поточний контроль знань студентів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на семінарських заняттях та самостійну роботу.

Проведення підсумкового контролю знань. Підсумковий контроль проводиться у формі усного заліку. Умовою допуску до підсумкового контролю знань є позитивні оцінки з поточного контролю знань. Оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальну кількість балів, яку може отримати студент протягом семестру становить 70 балів. На заліку максимальна кількість балів – 30 балів.

Заліковий білет складається з трьох теоретичних питань, за правильну відповідь на кожне питання студент отримує 10 балів.

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Академічна доброчесність : навчальний посібник для студентів 1-го курсу всіх спеціальностей медичних та фармацевтичних факультетів. Запоріжжя : ЗДМУ, 2021. 108 с.

2. Академічна доброчесність та академічне письмо / Укр. Т. М. Шарова, С. В. Шаров, А. В. Землянська, А. М. Землянський. Запорізька, 2023. 209 с.

3. Назаров І. Вища освіта та академічна доброчесність – проблеми поєднання, 2020. URL : https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/524?utm_source=chatgpt.com.

4. До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності : аналітична записка Міністерства освіти і науки України від 20.05.2020 № 1/9 263. Київ, 2020. 8 с.

Додаткова:

5. Кодекс академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Київ, 2019. 6 с.

6. Коротка інструкція користувача EndNote Basic. Пан Бібліотекар : Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології. 2013. URL : <http://bit.ly/2Fervjy>

7. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

8. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір : постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 №1756 (редакція від 16.08.2023). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF#Text>.

9. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства науки і освіти України від 12.01.2017 № 40. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>.

10. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 №1700-VII / Верховна Рада України. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

11. Про освіту : Закон України від 31.10.2025 р. № 2145-VIII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

12. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 27.09.2025. № 848-VIII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

Інформаційні ресурси

13.Болонська декларація. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F

14.Загальні відомості про вищу освіту в Україні. URL : <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/rivni-vishchoi-osviti-ta-naukovi-stupeni>.

15.Атестація кадрів вищої кваліфікації. URL : <https://mon.gov.ua/tag/atestatsiya-kadriv-vishchoi-kvalifikatsii?&tag=atestatsiya-kadriv-vishchoi-kvalifikatsii>.

Тетяна Іванівна Лункіна

Методична серія
Випуск № 473

**ОСНОВИ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ**

Методичні рекомендації

для виконання практичних завдань
для студентів спеціальності
073 «Менеджмент», Д 3 «Менеджмент»

*Друкується в авторській редакції
Комп'ютерна верстка В. Шевченко.
Друк С. Волинець. Фальцювальньо-палітурні роботи О. Мішалкіна.*

Підп. до друку 19.02.2026.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк різнограф.
Ум. друк. арк. 3,49. Обл.-вид. арк. 2,24.
Тираж 10 пр. Зам. № 7175.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.
54003 м. Миколаїв, вул. 68 Десанників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №6124 від 05.04.2018